

సర్దార్ వల్లభాయీ పటేల్

హరి ఆదిశేషువు

గాంధీ సాహిత్య ప్రచురణాలయం

[ఆంధ్రప్రదేశ్ గాంధీ స్మారకనిధి]

సుల్తాన్ బజారు,

హైదరాబాదు-500001.

92 వ ప్రచురణ

సర్దార్ వల్లభాయీ పటేల్

మొదటి కూర్పు

2000 కాపీలు

జూలై

1975

ముద్రణ :

చారి అండ్ కో.,

సికింద్రాబాదు.

వెల 1-50

ప్రకాశకుల నివేదన

క్రొత్తగా అక్షరాలను నేర్చుకొన్న పెద్దలకు చదువుకొనుటకు పుస్తకాలు తెలుగులో అంతగాలేవు. ఈ లోపాన్ని తీర్చవలెనని, గాంధీ తత్వాన్ని ఈ పుస్తకాలద్వారా ప్రచారం చేయవలెనని, గాంధీ సాహిత్య ప్రచురణాలయం సంకల్పించింది. ఈ పుస్తక పరంపరలో లోగడ పదహారు పుస్తకాలు ప్రచురించాము. ఇది పదిహేడవది.

గాంధీ మహాత్ముని సహచర్యంలో అతిముఖ్యులును, ఆయనచే 'సర్దార్' అని బిరుదు పొందినవారును అయిన వల్లభాయి పటేల్ జీవిత చరిత్రను ఆంధ్రపాఠకలోకానికి సమర్పిస్తున్నాము. స్వాతంత్ర్య యోధులకు సేనా నాయకుడుగానే కాక సమైక్య భారతదేశాన్ని సాధించిన రాజకీయచతురుడుగా కూడా ఆయనను కొత్తతరానికి పరిచయం చేయవలసి ఉన్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్ నిర్మాణంలో ఆయన ముఖ్య పాత్రధారి అని చెప్పవచ్చును. ఆయన సముచిత నిర్ణయాలవలననే నిజాం సంస్థానం భారతదేశంలో విలీనమైనది. అది ఆంధ్రప్రదేశ్ నిర్మాణానికి దారితీసింది. ఈ మహానీయుని చరిత్రను క్రొత్తగా అక్షరాలు నేర్చుకున్న వయోజనులకు అనుకూలమైన విధంగా వ్రాశారు శ్రీ ఆది శేషువు.

మా ఈ గ్రంథ పరంపరను వయోజనులు, విద్యా ఉద్యమకార్యకర్తలు చక్కగా వినియోగించుకుంటారని ఆశిస్తున్నాము.

రచయితతోపాటు ముద్రాపకులు చారీ అండ్ కో వారికి మా కృతజ్ఞతలు.

ఇట్లు

కోదాటి నారాయణరావు

గాంధీ సాహిత్య ప్రచురణాలయం

హైదరాబాదు-1

20-7-1975.

కార్యదర్శి,

సంపాదక సమితి

ఒక మాట

తైలుగువారిలో చదువురానివారు ఉండకూడదు.

అందుకొరకు మనం కృషిచేయాలి.

ఈనాడు మనదేశంలో చదువురానివారు ఎందరో ఉన్నారు.

వారిలో చాలామంది వయసులో పెద్దవారు.

ఏవో పనిపాటలు చేసుకొనేవారు.

పిల్లలుకలవారు కొందరు.

వారు రోజూ బడికి పోలేరు.

అయినా, వారుకూడా చదువుకోవచ్చు.

వారు రోజుకు అరగంట కృషిచేస్తే చాలు.

ఏదై రోజులలో వారికి అక్షరములు అన్నీ వస్తాయి.

వారు మాటలూ, వాక్యములూ చదువగలరు.

“ఈ పనికి ఏదై రోజులు చాలునా?”

అని, మీరు అనుకోవద్దు.

అది వీలై న పనే.

వారికి అ, ఆ, ఇ, ఈ...వరుసలో అక్షరాలు నేర్పరు.

వేరే వరుసలో అక్షరాలు నేర్పుతారు.

అప్పుడే వారికి ఏదై రోజుల్లో చదువు వస్తుంది.

వారికి చెప్పే అక్షరాల వరుసా, పాఠాలూ మీకు కావాలా ?

వెంటనే ఒక ఉత్తరం వ్రాయండి.

ఇదిగో చిరునామా :

“గాంధీ సాహిత్య ప్రచురణాలయము,
సుల్తాన్ బజార్,
హైదరాబాద్-500001. (ఆంధ్రప్రదేశ్)”
మీకు వివరములు పూర్తిగా తెలుస్తాయి.
అక్షరాలు రాగానే చదువు పూర్తికాదు.
అప్పుడే అసలు చదువుకు మొదలు.
అటువంటివారికే ఈ పుస్తకము.
ఇంకా ఎన్నో యిలాంటి పుస్తకాలు.
అవన్నీ మీరు చదవండి.
వాటిని పిల్లలచే, కొత్తగా చదువనేర్చిన పెద్దలచే చదివి
ఆప్పుడు వారి చదువు తప్పక గట్టిపడుతుంది.
తర్వాత వారు ఏ పుస్తకము అయినా చదువుకొనగలరు.
తెలుగువారిలో చదువురానివారు ఉండకూడదు.
దీనికి మనం పాటుపడాలి.

హరి ఆదిళ్

1757 నుండి మన దేశంలో సుమారు రెండు వ
ఏండ్లు ఇంగ్లీషువారి పరిపాలన సాగింది.

ఆ కాలంలో స్వరాజ్యం కోసం ఎన్నో పోరాట
జరిగాయి.

మొదటి పోరాటం 1857 లో జరిగింది.

అందులో మనవారు ఆయుధాలు వాడారు. అం
ఓడిపోయారు.

ఆ తర్వాత శాంతియుతంగా కృషి జరిగింది.

దానికి నాయకుడు గాంధీజీ.

అహింస, సత్యము గాంధీజీ సాధనాలు.

సత్యం వదలకూడదు.

ఎవ్వరూ ఎవ్వరినీ హింస చెయ్యకూడదు.

శత్రువును కూడా ప్రేమతో చూడాలి.

అప్పుడే పగ, కసి పూర్తిగా నశిస్తాయి.

అంతటా శాంతి ఉంటుంది.

అందరూ సుఖంగా సంతోషంగా ఉంటారు.

అదే స్వరాజ్యం.

అదే రామరాజ్యం.

అందుకోసమే మనం అందరమూ కృషి చేద్దాము.

రండి : శాంతి సేనలో చేరండి.

మనం స్వరాజ్యంసాధించాలి.

మనవారిలో కొంతమంది ఇతర దేశాలకు వెళ్లారు

కొందరు కూలిపని కోసం వెళ్లారు.
 మరికొందరు వ్యాపారం కోసం వెళ్లారు.
 ఆ దేశాల్లో కొన్ని దక్షిణ ఆఫ్రికాలో ఉన్నాయి.
 వారికి అక్కడ ఏమీ హక్కులు లేవు.
 తెల్లవారు వారిని అణగతొక్కి ఉంచారు.
 ఇంకా అణగతొక్కాలి అని, చూసారు.
 అప్పుడు మనవారు శాంతిసేన ఏర్పాటు చేసారు.
 గవర్నమెంటుతో ఎనిమిది ఏండ్లు పోరాటం సాగిం
 చారు.

వారికి జయం వచ్చింది.
 మనం కూడా అలాగే చేద్దాము.
 తప్పక జయం వచ్చితిరుతుంది.
 రండి ! నాతో కలిసి నడివండి.
 రైతులు, కార్మికులు, వ్యాపారం చేసేవారు, లాయర్లు,
 చదువుకొనేవారు,
 ఆడవారు, మగవారు, పిల్లలు, పెద్దలు - అందరూ
 రండి.
 శాంతి సేనలో చేరండి.
 ముందు మనం స్వరాజ్యం సాధించాలి.
 ఆ తర్వాతనే తక్కిన పనులు అన్నీ చూడాలి.”
 అని గాంధీజీ 1915 నుండి చెప్పసాగారు.
 శాంతిసేన ఏర్పాటు చేసారు.

వల్లభాయిపటేల్ ఆ శాంతి సేనలో సర్దార్.

గాంధీజీ వెంట బంటులా నడిచాడు.

వల్లభాయిపటేల్ రైతులకు నాయకుడు.

బార్దోలీ రైతులను నడిపించిన సర్దార్.

గాంధీజీకి కుడిభుజం సర్దార్ పటేల్.

గాంధీజీ నడిపించిన శాంతిసేనలో సర్దార్.

ఆ శాంతిసేన 1920 లో ఒక పోరాటం నడిపింది.

1930 లో మరొక పోరాటం నడిపింది.

1932 లో, 1942 లో కూడా పోరాటాలు సాగించింది.

వాటి ఫలితంగా 1947 లో మనకు స్వరాజ్యం వచ్చింది.

అప్పుడు దేశం అంతా ఒక రీతిగా లేదు.

కొందరు రాజులు, నవాబులు ఉండేవారు.

వారు రాజ్యాలు ఏలేవారు.

వారు ఇంగ్లీషువారికి 'జోహుకుమ్' అనేవారు.

ప్రజలను పీడించేవారు.

నైజాము రాజ్యం అలాంటి వాటిలో ఒకటి.

అలాంటి రాజ్యాలు పెద్దా, చిన్నా కలిసి సుమారు 550 ఉండేవి.

స్వరాజ్యం రాగానే సర్దారుపటేలు మంత్రి అయ్యాడు.

దేశంలో శాంతి కాపాడవలసిన పూచీ ఆయనది.

ప్రజల క్షేమం చూడవలసిన పూబీ ఆయనది.

“దేశం అంతా ఒకటి చెయ్యాలి.

అందరికీ సమాన హక్కులు ఉండాలి.”

అని, సర్దారుపటేలు నిశ్చయం చేసుకొన్నాడు.

సర్దారుపటేలు ఉక్కు మనిషి.

ఉక్కు ఎంతో గట్టిది.

సర్దారుపటేలు ఎంతో గట్టివాడు.

ఎంత కష్టం వచ్చినా జంకని మనిషి.

ఎవ్వరు చెప్పినా సూటి అయిన దారిని వదలని మనిషి.

ఆయన మూడు ఏండ్లలో దేశం అంతా ఒకటి
చేసాడు.

రాజులు రాజ్యాలు వదులుకొన్నారు.

దేశం ప్రజారాజ్యం అయింది.

సర్దారుపటేలు మాటలపోగు కాడు.

పని చేసి చూపించే రకం.

సర్దారుపటేలు జీవితకథ యువకులకు మంచి ఒరవడి.

వల్లభాయి తండ్రి ఝనేరీభాయి.

ఆయన రైతు.

పది ఎకరాల పొలం కల ఆసామీ.

ఆయన ఊరిలో తగాదాల జోలికి పోయేవాడు కాడు.

అందుచేత అందరూ ఆయనకు పెద్దరికం ఇచ్చేవారు.

ఆయన మాట వినేవారు.

పటేలు ఊరి పేరు 'కారంసాద్'.

అది గుజరాతు రాష్ట్రంలో ఉంది.

ఝవేరిభాయికి దేశభక్తి, దైవభక్తి ఎక్కువ.

ఆయన 1857 లో స్వరాజ్యం కోసం కత్తి చూసాడు.

అప్పుడు ఆయన్ని అరెస్టుచేసి జైల్లోపేసారు.

జైలుకి కటకటాల తలుపులు ఉంటాయి కదా!

ఒక రోజున బైట చదరంగం ఆట సాగుతోంది.

లోపలనుంచి ఝవేరిభాయి ఆట చూస్తున్నాడు.

జైలు అధికారి తప్పు ఎత్తు వెయ్యడం చూసాడు.

ఆగు! అని మరోఎత్తు చెప్పాడు.

దానివల ఆ అధికారి ఆటలో నెగ్గాడు.

సంతోషించి ఝవేరిభాయిని వెంటనే విడుదలచేసాడు.

ఆ తర్వాత ఇద్దరికీ మంచి స్నేహం అయింది.

పెద్దతనంలో ఝవేరిభాయి దైవభక్తిలో కాలం గడిపాడు.

నెలనెలా స్వామినారాయణ్ గుడికి యాత్ర వెళ్ళేవాడు.

సర్దార్ పటేలు తల్లి పేరు లాడ్ బాయి.

ఆమె మంచి పనిమంతురాలు.

“ఖాదీ కట్టండి.

రాట్నంమీద నూలుదారం తీయండి.

అదే స్వరాజ్య సాధనకు రహదారి.”

అని, గాంధీజీ 1920 లో అన్నారు.

లాడ్ బాయి ఆ మాట చిన్నది.

ఆమెకు ఆ మాట సచ్చింది.

ఆ నాటినుంచి, 85 వ ఏట, చనిపోయేవరకూ
ఆమె దారం తీసింది.

సర్దారు పతేలు కుటుంబంలో చదువులు తక్కువ.

అందుచేత ఆయనపుట్టిన తేదీ ఎవ్వరికీ సరిగా తెలియదు.

తను 31 అక్టోబరు 1865న పుట్టినట్లు ఆయన లెక్క
వేసాడు.

అదే స్కూలు రికార్డులలో సమోదు చేసాడు.

సర్దారు పతేలు అన్నతమ్ములు నలుగురు.

వారిలో విరల్ భాయి పతేలు ఈయనకంటే పెద్దవాడు.

ఆయన ఢిల్లీలోని కొన్నింటికి ప్రెసిడెంటు అయ్యాడు.

అందుచేత ఆయనను అందరూ ప్రెసిడెంట్ పతేలు
అనేవారు.

సర్దారు పతేలు చిన్నవాడు.

గట్టి గుండె కలవాడు.

అది ఆయన చిన్నతనంలోనే రుజువు అయింది.

ఒకసారి వల్లభాయికి కురుపు వేసింది.

ఎన్నోరోజులు గడిచాయి. అది చితకలేదు; మానలేదు.

“దానిమీద కాల్చి వాతవెయ్యాలి.

మరొక దారిలేదు”.

అని, పెద్దలు అన్నారు.

ఒక ఇనప ఊచను బాగా ఎర్రగా కాలారు.

వాత వెయ్యడానికి ఎవరికి చేతులు రాలేదు.

“ఏదీ అది నాకు ఇయ్యండి”.

అని, పతేలు ఎర్రగా కాలుతూఉన్న ఊచను చేత
పట్టాడు.

తనకు తానే కురుపుమీద వాత వేసుకున్నాడు.

బాధను ఓర్చుకొనడంలో వల్లభాయి సాటిలేనివాడు.

అని, అంతా అనుకొన్నారు.

పతేలు రోజూ పొలంవెళ్ళేవాడు. తండ్రితో కలిసి పని
చేసేవాడు.

ఏడవతరగతి వరకూ ‘కారంసాఫ్’ లోనే చదువు
కొన్నాడు.

ఆ స్కూలులో ఒక పంతులు ఉండేవాడు.

“పంతులుగారూ : ఇది మాకు తెలియలేదు.

కొంచెం వివరించి చెప్పండి”

అని, పిల్లలు ఆయనని అడిగేవారు.

“నన్ను అడగడం ఎందుకు ?

మీరే బాగా ఆలోచన చెయ్యండి.

అప్పుడు, మీకే అది వివరంగా తెలుస్తుంది.”

అని, ఆయన సలహా ఇచ్చేవాడు.

ఈ మాటలు ఆయనకు ఊతపదాలు.

అవి వల్లభాయికి మంత్రం అయ్యాయి.

ఆ నాటినుండి పటేల్ అన్ని విషయాలూ తెలిసికొనే
వాడు.

బాగా ఆలోచన చేసేవాడు.

మంబీ, చెడ్డా నిశ్చయం చేసుకొనేవాడు.

అదే వల్లభాయి పటేల్ కి అలవాటు అయింది.

పటేలుకి 17 ఏండ్లు వచ్చాయి.

‘కారంసాద్’ లో ఇంగ్లీషు చెప్పేస్కూలు కొత్తగా
పెట్టారు.

పటేలు అందులో చేరాడు. అక్కడిచదువు కాగానే
పెట్లాడ్, నడియాడ్లలో చదివాడు.

22వ ఏట మెట్రీక్ పరీక్షలో నెగ్గాడు.

“ఇక ముందు చెయ్యవలసిన పనిఏమిటి ?”

అని, తనలోతాను చర్చచేసుకొన్నాడు.

“ఇంగ్లండు మనదేశానికి పదకొండువేల కిలోమీటర్ల
దూరాన ఉంది.

అక్కడివారు మనదేశం పాలన చేస్తున్నారు.

ఈ శక్తి వారికి ఎలాగ కలిగింది ?

అక్కడి వారి జీవితం ఎలాగ ఉంటుంది ?

దాని కిటుకు తెలుసుకోవాలి.

తర్వాత మనంకూడా అలాగే జీవించాలి.

అందుచేత నేను ముందు వారిదేశం వెళ్ళాలి.

కర్చులకోసం నాకు పదివేల రూపాయలు కావాలి.

ఆ సొమ్ము మా తండ్రి ఇయ్యలేడు.
 అంతసొమ్ము అప్పుగాకూడా మాకు దొరకదు.
 అందుచేత నేను త్వరగా సంపాదన మొదలుపెట్టాలి.
 ఆ సొమ్ము పోగుచేసుకోవాలి.
 ఈ కాలంలో ప్రిడర్లకు రాబడి ఎక్కువగా ఉంది.
 అందుచేత నేను జిల్లాకోర్టు ప్రిడరు అవుతాను”
 అని, వల్లభాయి నిశ్చయం చేసుకొన్నాడు.
 ‘లా’ పుస్తకాలు ఎరువు తెచ్చుకొనేవాడు.
 బాగా చదివేవాడు.
 మూడు ఏళ్ళు గడిచాయి.
 వల్లభాయి జిల్లాప్రిడరు పరీక్షలో నెగ్గాడు.
 అప్పటికే విఠల్ భాయిపటేలు ప్రిడరు.
 “ఇద్దరం కలిసి పనిచేద్దాం.
 నీవుకూడా ‘బోర్నాడ్’ రా”.
 అని, ఆయన తమ్ముడికి కబురు పంపాడు.
 కాని, వల్లభాయ్ అలా చెయ్యలేదు.
 ‘గోధ్రా’ లో లాయరుగా సమోదు అయాడు.
 “ఇంతకు ముందు విఠల్ భాయి ఇక్కడ ఉండేవాడు.
 ఇక్కడినుంచే ఆయన ‘బోర్నాడ్’ వెళ్ళాడు.
 అతను మంచివాడు; నేర్పరి అయిన ప్రిడరు.
 అని, పేరు పొందాడు.
 ఇక్కడ అతనికి ఉన్న పేరు నాకు ఉపయోగం.

ఇద్దరం కలిసిఉంటే, వచ్చినరాబడి పంచుకొనాలి.
 విడిగా ఉంటేనే ఇద్దరికీ లాభం.
 ఒకరికి ఒకరు ఆసరా అవవచ్చును".
 అని, వల్లభాయి అనుకొన్నాడు.
 ఈ కొత్త లాయరుకి ఎదురు చూడని చికాకు వచ్చింది.
 ఆ ఏడు 'గోడ్డా' లో బొబ్బల రోగం (ప్లేగు)
 చెలరేగింది.

అది తగిలి పతేలు మిశ్రుడు ఒకడు చనిపోయాడు.
 అతనిని సాగనంపి పతేలు ఇంటికి వచ్చాడు.
 ఆ రోగం పతేలుకి కూడా వచ్చింది.
 అది, పతేలు తెలుసుకొన్నాడు.
 ఏమీ గడబిడ చెయ్యలేదు.

భార్యను పిలిచాడు.
 "ఇప్పుడు మనం ఇక్కడ ఉండటం తగదు.
 నీవు 'కారంసద్' వెళ్లు.
 నేను తర్వాత అక్కడికివస్తాను".
 అని, నచ్చేలా చెప్పిపంపాడు.
 రోగం తగ్గిన తర్వాతనే ఇంటికివెళ్లాడు.
 గుజరాత్ లో 'ఫెడా' జిల్లాఉంది.
 ఆ జిల్లాలో 'బోర్నడ్' తాలూకాఉంది.
 అవి నేరాలు చేసేవారికి కేసులకీ పేరుపొందాయి.
 వాటిని "ఆనండ్" అనే పట్నం కోర్టులో తీర్పులు

తీర్చేవారు.

అందుచేత అక్కడి ప్రిడర్లకు పని ఎక్కువ.

వల్లభాయి తన మకాం అక్కడికి మార్చాడు.

నేరాల కేసులలో వాదించే వారికి మానవుల స్వభావం

తెలియాలి.

వాదించే ప్రిడర్లకు నేర్పు ఉండాలి.

అందులో వల్లభాయి మంచి నేర్పురి.

అందుచేత ఆయనకు రాబడి బాగా ఉండేది.

మూడేండ్లలో పదివేల రూపాయలు ఆదా చేసుకొన్నాడు.

“ఇప్పుడు ఇంగ్లండు వెళ్లాలి.

త్వరగా బారిష్టరు అయి రావాలి”.

అని, వల్లభాయి నిశ్చయం చేసుకొన్నాడు.

“నా ప్రయాణానికి ఏర్పాట్లు చెయ్యండి”.

అని, ఒక కంపెనీకి జాబు రాసాడు.

వారికి సొమ్ము పంపాడు.

వారుకూడా ఏర్పాట్లు చేసారు.

వారు వి. జె. పటేలు అనే చిరునామాకి జాబుపంపారు.

వల్లభాయి ఝవేరీభాయి పటేలు అనేది వల్లభాయి

పూర్తి పేరు.

అదే పొడి అక్షరాలలో వి. జె. పటేలు అవుతుంది.

ఆ పేరే కంపెనీ జాబుపైన రాసింది.

విఠల్ భాయి ఝవేరీ భాయి పటేలు అనేది ఆయన
అన్న పూర్తి పేరు.

అదికూడా పొడి అక్షరాలలో వి. జె. పటేలు అవు
తుంది.

అందుచేత పోస్టువాడు ఆ జాబుని విఠల్ భాయికి
ఇచ్చాడు.

ఆయన అది తనదే అనుకొని చదివాడు.

వెంటనే తమ్ముడిని పిలిచాడు.

“నేను నీకంటే పెద్దవాడిని.

ముందు నేను ఇంగ్లండు వెడతాను.

బారిష్టరు అయి వస్తాను.

అంతవరకూ మీ వదిన మీ ఇంట్లో ఉంటుంది.

నేను వచ్చిన తర్వాత నీవు ఇంగ్లండు వెళుదువుగాని”.

అని, విఠల్ భాయి అన్నాడు.

వల్ల భాయి “సరే” అన్నాడు.

1908 లో విఠల్ భాయి బారిష్టరు అయ్యాడు.

తిరిగివచ్చి బొంబాయిలో మకాం పెట్టాడు.

అంతవరకూ ఆయన భార్య వల్ల భాయి దగ్గర ఉంది.

ఆమె పూజలూ, అన్నదానమూ చేస్తూ కాలం గడిపేది.

వాటికి అయే ఖర్చు అంతా వల్ల భాయిదే.

ఆయన వదినెను ఏమీ అనేవాడు కాదు.

వల్ల భాయికి ఇద్దరు బిడ్డలు.

కూతురు మణిబెన్ 1904 లో పుట్టింది.

కొడుకు దయాభాయి 1905 లో పుట్టాడు.

1908 లో వల్లభాయి భార్యకు జబ్బు చేసింది.

బొంబాయి తీసుకొని వెళ్లారు.

“ఈమెకు ఆపరేషను చెయ్యాలి”.

అని, పతేలుతో డాక్టరు చెప్పాడు.

“సరే ! ఈమెను ఇక్కడే ఉంచండి.

పూర్తిగా పరీక్ష చెయ్యండి.

ఆపరేషను తేదీ నిశ్చయం చెయ్యండి.

నాకు తెలిగ్రాము ఇయ్యండి.

అప్పుడు నేను ఇక్కడికి వస్తాను”.

అని, వల్లభాయి తిరిగి ‘ఆనండ్’ వెళ్లాడు.

ఒక కూనీ కేసు పనిలో మునిగితేలుతూ ఉన్నాడు.

ఇక్కడ బొంబాయిలో డాక్టరు, రోగిని పరీక్ష చేసాడు.

“వెంటనే ఆపరేషను చెయ్యాలి.

లేకపోతే ఈమె బతకడం కష్టం”.

అని, ఆయన అనుకొన్నాడు.

వెంటనే ఆపరేషను చేసాడు.

“రోగికి ఆపరేషను చేసాను.

కంగారు పడవద్దు”.

అని, వల్లభాయికి తెలిగ్రాము ఇచ్చాడు.

అప్పుడు ఆయన కూనీ కేసులో సాక్షిని పరీక్ష

చేస్తున్నాడు.

“సరే : ఇది పూర్తిచేసి బొంబాయి వెళ్లాలి”.

అని, అనుకొన్నాడు.

మరునాడు వల్లభాయి కోర్టులో పనిలో ఉన్నాడు.

ఎవరో అతనికి వచ్చిన తెలిగ్రామిని చేతికి ఇచ్చారు.

అందులో పటేల్ భార్య మరణవార్త ఉంది.

అప్పటికి పటేలు వయసు 34 ఏండ్లు.

ఆయన ఆ వార్త చూసాడు.

“ఇది నాకు జీవితంలో గొప్ప పరీక్ష.

ఒకవంక గుండె పగిలే కఘరు.

ఇంక ఆమెకి నేను చేయకలిగింది ఏమీలేదు.

ఇక్కడ నన్ను నమ్మిన మనిషి మెడ ఉరితాడులో
ఉంది.

నా శక్తికొద్దీ కృషిచేసి అది తప్పించాలి.

అదే ఇప్పుడు నేను చెయ్యవలసిన పని”.

అని, గుండె రాయి చేసుకొన్నాడు.

వెంటనే తెలిగ్రాము కాగితం మడతపెట్టాడు.

కోర్టులో పని మామూలుగా చేసాడు.

ఆ తర్వాత విచారంతో కుమిలిపోయాడు.

“తల్లిలేని బిడ్డలను ఎదిగిన తర్వాత ఇంగ్లండులో
చదివిస్తాను.

నాకు వారితోడిదే లోకము.

ఎవరు ఎంత చెప్పినా తిరిగి పెండ్లి ఆడను".

అని, నిశ్చయం చేసుకొన్నాడు.

పిల్లలను బొంబాయిలోని క్వీన్ మేరీ స్కూలులో
చేర్చాడు.

ఒక దొరసాని పెంపకంలో ఉంచాడు.

వల్లభాయి 1910 ఆగష్టులో ఇంగ్లండు వెళ్లాడు.

దారిలో ఓడలోనే రోమన్ న్యాయశాస్త్రం గట్టిగా
చదివాడు.

అందులో జరిగిన పరీక్షలో మొదటివాడుగా నెగ్గాడు.

మరొకరితో కలిసి మొదటి బహుమతి 5 పౌనులను
పంచుకొన్నాడు.

రోజూ ఉదయం 9 గంటలకు లైబ్రరీకి వెళ్లేవాడు.

తిరిగి సాయంత్రం 6 గంటలకు ఇంటికి వచ్చేవాడు.

అక్కడ గట్టిగా చదివేవాడు.

మకామునుంచి లైబ్రరీకి సుమారు 20 కిలోమీటర్ల
దూరం ఉంది.

వల్లభాయి రోజూ ఆ దూరం నడిచి వెళ్లేవాడు.

బారిస్టరు చదువుకి మూడేండ్లు కావాలి.

ఇంకా సగం కాలం ఉండగానే వల్లభాయి పరీక్షకు
వెళ్లాడు.

నూటికి అరవై మార్కులు వైగా తెచ్చుకొని మొదటి
వాడుగా నెగ్గాడు.

అందుచేత 50 పౌనుల బహుమతి వచ్చింది.

చదివే కాలం ఆరు నెలలు తగ్గింది.

వల్లభాయి చదువు పూర్తి అయింది.

ఇంగ్లండులో మరొక ఆరు నెలలు ఉండాలి.

అప్పుడే బారిష్టరుగా నమోదు చేస్తారు.

ఆ ఆరు నెలలూ వల్లభాయి అక్కడి వింతలూ విశేషాలూ చూసాడు.

ఫిబ్రవరి 1913 లో తిరిగి మనదేశం వచ్చాడు.

అహమ్మదాబాదులో మకాము ఏర్పాటు చేసుకొన్నాడు.

అప్పటికే విథల్ భాయి చూపు రాజకీయాల మీద పడింది.

ఆయన బొంబాయిలోని కౌన్సిలుకి ఎన్నిక అయ్యాడు.

“లాయరు పనితో, రాజకీయాలకు పొత్తుకలపడం కష్టం.

రెండూ సాగవు.

ఏదో ఒకటి చెడుతుంది.

అందుచేత నీవు పూర్తిగా రాజకీయాలలో కృషి చెయ్యి.

నేను వాటి జోలికి పోను.

నా సంపాదన మన ఇద్దరికీ చాలు”.

అని, వల్లభాయి అన్నతో చెప్పాడు.

అయినప్పటికీ వల్లభాయికి కూడా రాజకీయాలు

తప్పలేదు.

ఆయన క్రమక్రమంగా వాటిలోకి చొరబడటం జరిగింది.

1884 లోనే గుజరాతు సభ ఏర్పడింది.

కాని, దాని పని మందకొడిగా సాగేది.

నవంబరు 1917 లో గుజరాతు రాజకీయ సభ 'గోధ్రా' లో జరిగింది.

గాంధీజీ దానికి అధ్యక్షుడు.

ఆ సభతో దేశంలో కొత్త యుగం మొదలుఅయింది.

ఆ సభకి ఎందరో పెద్దలు వచ్చారు.

బొంబాయినుంచి వితల్ భాయి పటేలు వచ్చారు.

మహమ్మదాలీ జిన్నా వచ్చారు.

సరోజినీనాయుడు వచ్చారు.

పూనానుంచి తిలక్ మహారాజ్ వచ్చారు.

ఆయనతో ఆయన మిత్రుడు కపర్ది వచ్చారు.

అంతా దేశభాషల్లో మాట్లాడారు.

తిలక్ మరాఠీలో మాట్లాడారు.

జిన్నాసాహెబు గుజరాతీలో మాట్లాడారు.

“ఈ సభ గాంధీజీ విజయం చాటుతోంది.

హిందువులు ముస్లిములు సోదరులు.

ఇకనుంచి వీరు కలిసిమెలసి పనిచేస్తారు.

ఈ సభకి జిన్నాసాహెబు రావడం విశేషం.

గుజరాతీలో మాట్లాడటం మరీగొప్ప విశేషం”.

అని, సరోజినీనాయుడు అన్నారు.

“ముందుగా మనం మన గ్రామాలు చక్కగా దిద్దు
కోవాలి.

తర్వాతనే మాకు స్వరాజ్యం కావాలి.

‘మా దేశ పరిపాలన మేము చూసుకోగలము’.

మాకు ఆ శక్తి ఉంది’.

అని, అప్పుడే మనం పరిపాలకులలో ధాటిగా చెప్ప
గలం”.

అంటూ గాంధీజీ తన ఉపన్యాసంలో నొక్కిచెప్పారు.

ఆ మాటలు వల్లభాయికి ఎంతో నచ్చాయి.

గాంధీజీ మరొక సూచన కూడా చేశారు.

“ఈ సభ ఏడాదిపొడుగునా పనిచెయ్యాలి.

దానికి కార్యస్థానం అహమ్మదాబాదులో ఉండాలి.

ఒక కార్యవర్గం ఉండాలి.

దానికి కార్యదర్శి ఉండాలి.

ఆ కార్యవర్గం తరుచు కలుసుకొనాలి.

వారు తాము చెయ్యవలసిన పనులను ఎన్నిక చెయ్యాలి.

ఒక కార్యక్రమం ఏర్పాటు చేసుకొనాలి.

త్వరగా దానిని అమలు చెయ్యాలి.

లేకపోతే ఈ సభ ఉన్నా లేనట్లే”.

అందరూ సరే అన్నారు.

వల్లభాయి గుజరాతు సభకి కార్యదర్శి అయ్యాడు.
 ఈ రీతిగా గాంధీజీకి ఆయన దగ్గరవాడు అయ్యాడు.
 వల్లభాయి జీవితం కొత్త దారి పట్టింది.
 గాంధీజీ 1915 లోనే దక్షిణాఫ్రికా నుండి మనదేశం
 వచ్చారు.

ఏప్రిల్ నెలలో అహమ్మదాబాదు చేరారు.
 సబర్మాతి నది ఒడ్డున ఆశ్రమం ఏర్పాటు చేసుకొ
 న్నారు.

ఒకటి రెండు సార్లు గుజరాత్ క్లబ్ కి కూడా వెళ్లారు.
 “మన యువకులకు జాతీయ విద్య అవసరం.
 మనం ఒక జాతీయ విద్యాపీఠం ఏర్పాటు చెయ్యాలి.
 దానికి మీ సాయం కావాలి”.

అంటూ, ఆయన మెంబర్లతో మాట్లాడారు.
 ఆ మాటలను చాలా మంది లెక్కచెయ్యలేదు.
 ఆ రోజుల్లో వల్లభాయి క్లబ్ లో పేక ఆడుతూ ఉండే
 వాడు.

అప్పుడు గాంధీజీ మాటలు వినే కోరిక కూడా ఆయనకి
 కలగలేదు.

అటువంటి వల్లభాయి 1917 లో గాంధీజీకి అను
 చరుడు అయ్యాడు.

గాంధీజీ మంత్రబలం అటువంటిది.

“అహమ్మదాబాదు మునిసిపాలిటీ పరిపాలన బాగా

లేదు.

నీపంటివారు అది బాగు చెయ్యాలి.

నీవు అందులోకి చొరబడాలి".

అని, వల్లభాయిని మిత్రులు రోరారు.

1917 లో వల్లభాయి మెంబరుగా ఎన్నిక అయ్యాడు.

ఆయనకు ఎదురు పోటీ ఎవరూ లేరు.

బకాయిపడిన మునిసిపలు పన్నులు పసూలు చేయించాడు.

నగరంలో బొబ్బలరోగం వ్యాపించడండా కృషి చేసాడు.

మంచినీటి ఎద్దడి తగ్గే కృషి చేసాడు.

ఎంతో విలువగల మునిసిపలు స్థలము పరారీవాగుండా ఆపాడు.

చదువుల బడులమీద గవర్నమెంటు పెత్తనం తొలగించాడు.

ఆంగ్లేయ ఉద్యోగులకు గుండెబెదురు కలిగించాడు.

ప్రజల మేలు కోసం కృషి చెయ్యసాగాడు.

1917 లో అహమ్మదాబాదులో బొబ్బలరోగం (ప్లేగ్) తగిలింది.

వల్లభాయి దానిని అదుపులో ఉంచే కృషి చేసాడు.

ఆ ఏడాది పంటలు చెడ్డాయి.

కరువు వచ్చింది.

గుజరాతు సభ బీదలకు ఆసరా అయింది.

ఆ తర్వాతి ఏడు జలుబు జ్వరం (ఇన్‌ఫ్లూయెంజా)
చాలా మందికి తగిలింది.

ఉన్న ఆసుపత్రులు చాలలేదు.

గుజరాతీ సభ ఒక ఆసుపత్రి ఏర్పాటు చేసింది.

ప్రజలకు వారి ఇంటికి వెళ్లి మందులు ఇచ్చే ఏర్పాటు
చేసారు.

గాంధీజీ ఆ సభవారి కృషిని మెచ్చుకొన్నారు.

1917 లో వారంరోజులు ఎక్కువగా వానలుపడ్డాయి.

‘భెడా’ జిల్లాలో మామూలుగా 75 సెంటీమీటర్ల
వాన పడేది.

ఈ ఏడు 175 సెంటీమీటర్ల వర్షం పడింది.

పంటచేలు ములిగి చెడిపోయాయి.

రైతులు పన్నులు కట్టలేక పోయారు.

పన్నుల వసూలు ఆపండి.”

అని, గుజరాతుసభ గవర్నమెంటుని కోరింది.

వారు ఆ మాటలను వినలేదు.

ప్రజలచే గాంధీజీ సత్యాగ్రహం చేయించారు.

వల్లభాయి గాంధీజీకి కుడి బుజం అయాడు.

ఉద్యమం నెగింది.

ఈ రీతిగా వల్లభాయి రాజకీయాలలోకి వచ్చాడు.

ఆ తర్వాత ఒకదాని తర్వాత మరొకటిగా విజయాలు

వచ్చాయి.

అహమ్మదాబాదులో ఎన్నో బట్టలమిల్లులు ఉన్నాయి.
వాటిలో ఎందరో కార్మికులు ఉన్నారు.

బొబ్బలరోగం ఉన్న ఏడు వారికి నూటికి 80 రూపా
నులు బోనసు పచ్చింది.

ఆ తర్వాతి ఏడు మిల్లు యజమానులు అది బాగా
తగ్గించారు.

నూటికి ఇరవై రూపాయలే ఇస్తాము అన్నారు.

“ధరలు తగ్గలేదు.

మీరు బోనసు తగ్గించవద్దు.

కనీసం నూటికి ఏడై రూపాయలై నా ఇయ్యండి.”

అని, కార్మికులు కోరారు.

అది యజమానులకు సచ్చలేదు.

కార్మికులు సమ్మె చేసారు.

వల్లభాయి, గాంధీజీ కార్మికుల తరపున నిలిచారు.

కార్మికులకు నూటికి 35 రూపాయలై నా బోనసు
ఇవ్వాలన్నారు.

30 రోజులపాటు సమ్మె జరిగింది.

కార్మికులు ఆకలితో నవనర లాడారు.

గాంధీజీ మనసు కరిగింది.

“ఈ సమస్య తేలాలి.

అంతవరకూ నేనుకూడా ఏమీ తినను.”

అని, గాంధీజీ ఉపవాసం మొదలుపెట్టారు.

నాలుగు రోజులు గడిచాయి.

గాంధీజీని ఎవ్వరూ వదలుకొనలేరు.

అందుచేత మిల్లు యజమానులు పట్టు వదిలారు.

కార్మికులు కూడా పట్టు వదిలారు.

గాంధీజీకి, వల్లభాయికే విజయం వచ్చింది.

సత్యాగ్రహం మరొకసారి జయం పొందింది.

చదువువల్ల మంచి నడవడి రావాలి.

దేశభక్తి కలగాలి.

బతుకుతెరువు చూచుకొనేశక్తి కలగాలి.

ఇప్పుడు మనదేశంలో ఇంగ్లీషు చదువు సాగుతోంది.

దానివల్ల ప్రజలు బానిసలు అవుతున్నారు.

అది ఆగాలి :

అందుచేత మనకి జాతీయ విద్య అవసరం.”

అని గాంధీజీ 1915 నుండే చెప్పేవాడు.

1920 లో గుజరాతీ విద్యాపీఠం ఏర్పడింది.

అది ఒక కాలేజీ.

క్రమంగా అది యూనివర్సిటీ అయింది.

వల్లభాయికి ఆ విద్యాపీఠం పెంపుడు విడ్డ.

ఆయన దానికి ఏ లోటూ లేకుండా చూచేవాడు.

ఆ ఏడే కలకత్తాలో కాంగ్రెసు సభ జరిగింది.

“మనము స్వదేశీ వస్తువులే వాడాలి.

విదేశీ బట్టలు కట్టకూడదు.

భాదీనే కట్టాలి."

అని, తీర్మానం చేసారు.

ఆ తీర్మానం వల్ల గాంధీజీ మాట నెగ్గింది.

ఆ నాటినుంచి కాంగ్రెసు ఆయన చూపించిన

దారినే సాగింది.

ఆ ఏడు దినాలలో ఎన్నికలు జరిగాయి.

"ఈ ఎన్నికల వల్ల లాభం లేదు.

ఎన్నిక అయిన వారు ఏమీ చెయ్యలేదు.

వారికి ఏమీ అధికారం లేదు.

ఇంగ్లీషువారు చేసిన పనులను తల టింపాలి.

అందుచేత మనకు ఈ ఎన్నికలు పద్దు.

మీరు ఎవ్వరూ పోటీ చెయ్యవద్దు.

మీరు ఎవ్వరూ వోట్లు పెయ్యవద్దు.

అని, కాంగ్రెసు తీర్మానం చేసింది.

చాలాచోట్ల వోట్ల పెట్టెలు కాళీగా టండిపోయాయి.

కొన్నింటిలో నూటికి అయిదు వోట్లు పడ్డాయి.

కొన్నింటిలో నూటికి రెండు వోట్లు పడ్డాయి.

అందువల్ల గవర్నమెంటుకి కాంగ్రెసు బలం తెలిసింది.

తర్వాత నాగపూరులో కాంగ్రెసు సభ జరిగింది.

ఆ సభకి అన్ని రాష్ట్రాలనుంచీ ఇరవై వేలమంది

మెంబర్లు వచ్చారు.

ఇంగ్లీషువారు మనకి స్వరాజ్యం ఇవ్వరు.
 మనం పరిపాలనలో వారికి తోడు కాకూడదు.
 అందరమూ ఈ మాటమీద నిలబడాలి.
 ఇదే సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం.
 మనం ఇది సాగించాలి.
 అప్పుడే మనకు స్వరాజ్యం వస్తుంది.
 లోకమాన్యతిలక్ గొప్పవాడు.
 ఆయన పేరుమీద కోటి రూపాయలు పోగుచెయ్యాలి.
 కాంగ్రెసులో కోటిమంది మెంబర్లను చేర్చాలి.
 రోజూ ఇరవై లక్షల రాట్నాలు పనిచెయ్యాలి.
 అప్పుడే చాలినంత ఖాదీ తయారు అవుతుంది.
 అంతా ఖాదీ కట్టుకోవాలి.
 అప్పుడు ఇంగ్లండులో మిల్లులు మూలపడతాయి.
 ఒక ఏడాదిలో మనకి స్వరాజ్యం వస్తుంది.”
 అని, గాంధీజీ నొక్కి చెప్పినాడు.
 గుజరాతులో తిలక్ నిధికి 15 లక్షల రూపాయలు
 వచ్చాయి.
 ఎక్కువమంది కాంగ్రెసులో మెంబర్లు అయ్యారు.
 రాట్నాలు జోరుగా పనిచెయ్యడం మొదలుపెట్టాయి.
 ఖాదీ తయారీలో గుజరాతుది పై చెయ్యి అయింది.
 మణిబెన్ సూలు వడికేది.
 దానితో నేసిన బట్టలే వల్లభాయి కట్టేవాడు.

జూలై 1921 లో కాంగ్రెసు కమిటీ బొంబాయిలో
సభచేసింది.

“సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం మొదలుపెట్టండి.

మేము అందరం తయారుగా ఉన్నాము.”

అని, గాంధీజీతో అన్ని రాష్ట్రాలవారూ చెప్పారు.

“గుజరాతులో ఓకతాలూకాను ఎన్నికచేస్తాను.

ముందు ఆక్కడ ఉద్యమం నడిపిద్దాము.

ప్రజలు పన్నులు కట్టకుండా చెయ్యాలి.

అప్పుడు ఉద్యమం ఎలా సాగుతుంది?

ప్రజలకు కలిగే కష్టనష్టాలు ఏమిటి?

వాళ్ళని గవర్నమెంటు ఏమిచేస్తుంది?

అనే సంగతులు తేలిపోతాయి.

దేశంలో అన్ని రాష్ట్రాలవారికి కూడా తెలిసిపోతుంది.

అప్పుడు ఎవరికివారు నిశ్చయం చేసుకోవచ్చు.

శక్తికొద్దీ ఉద్యమం సాగించవచ్చు.

అందరూ ఖాదీ కట్టాలి.

అంటరానివారు ఉండకూడదు.

హిందువులు - ముస్లిములు అన్నతమ్ములపలె ఉండాలి.

ప్రజలు తగాదాలుపడి కోర్టులకు పోకూడదు.

బడులు, కాలేజీలకు వెళ్ళకూడదు.

ఎవ్వరూ ఎన్నికలకు నిలబడకూడదు.

వోట్లు వెయ్యకూడదు.

ఇవి అందరూ తేలికగా చెయ్యవచ్చు.
 ఇవి అన్నీ సాగితే ఉద్యమం మొదలుపెట్టవచ్చు.
 ఇవికాకుండా మరొకటి ఉంది.
 మనదేశంలో ప్రజలమీద పన్నుల బరువు ఎక్కువగా
 ఉంది.

అది చాలా అన్యాయం.
 ఈ పన్నులు మేము కట్టము.
 అని ప్రజలు అందరూ అనాలి.
 అందరూ ఆ మాటమీద నిలబడాలి.
 గవర్నమెంటు ఎన్నో బాధలు కలిగిస్తుంది.
 ఆ బాధలకూ, కష్టాలకూ ప్రజలు తలబెట్టాలి.
 శాంతంగా ఉండాలి.

అప్పుడే జయం వస్తుంది.
 తొందరపడి ఉద్యమం మొదలు పెట్టవద్దు.
 బాగా ఆలోచన చెయ్యండి.
 తయారు అవండి.

ప్రజలను తీర్చి దిద్దండి.”

అని, గాంధీజీ చెప్పారు.

వల్లభాయి ఆనంద్, బార్డోలీ తాలూకాలను తీర్చి
 దిద్దారు.

గాంధీజీ ‘ఊ’ అంటే ఉద్యమం సాగేలా తయారు
 చేసాడు.

డిసెంబరు 1921 లో కాంగ్రెసు సభ అహమ్మదాబాదులో జరిగింది.

దానికి కాపలసిన ఏర్పాట్లు వల్లభాయి చేసాడు.

ఆ సభ ఖాదీగుడ్డ డేరాలలో జరిగింది. మూడున్నర లక్షల రూపాయల ఖాదీ అమ్మకం అయింది.

ఆ సభలో కుర్చీలు, బల్లలు వాడలేదు. అందువల్ల 70 వేల రూపాయలు ఆదా అయింది.

ప్రజలు కూర్చోడానికి చాపలు వేసారు.

ఎత్తుగా వేదిక ఏర్పాటు చేసారు.

దానిమీద చాపలువేసి పరుపులు, దిండ్లు వేసారు.

అక్కడ నాయకులు సుఖంగా కూర్చుండే ఏర్పాటు చేసారు.

వారు ప్రజలు అందరికీ కనిపించేవారు.

సభకు వచ్చినజనం నాయకులు చెప్పిన మాటలు వినాలి.

వారు చిత్తం శివుడిమీద భక్తి చెప్పలమీద అన్నట్లు ఉండకూడదు.

ఎక్కడో చెప్పలు వదిలితే అలాగే అవుతుంది.

అందుచేత చిన్న ఖాదీ సంచీలు అమ్మారు.

“మీ చెప్పలు వీటిలో వేసుకోండి.

ఆ సంచీ మీ దగ్గరే ఉంచుకోండి.

మీ చెప్పలు మారిపోవడమూ, పోవడమూ జరగవు.”

అని, వాలంటీర్లు ప్రజలకు చెప్పారు.

“ఈ సభకు చక్కని ఏర్పాట్లు జరిగాయి.”

అని, అందరూ మెచ్చారు.

అప్పటివరకూ కాంగ్రెసు సభ నడవటం కర్చుకో
కూడిన పని. నష్టంవచ్చేది.

అలహాబాదు కాంగ్రెసు సభవల్ల సొమ్ము మిగిలింది.

అక్కడ కాంగ్రెసు భవనం తయారు అయింది.

వల్లభాయి నేర్పరితనం బాగా వెల్లడి అయింది.

1923 లో నాగపూరులో కాంగ్రెసు జెండాకోసం
పోరాటం జరిగింది.

అందులో రెండువేలమంది జైళ్ళకు వెళ్ళారు.

అది ఐదునెలలు సాగింది.

నాలుగు నెలలు సాగినతర్వాత వల్లభాయి అక్కడికి
వెళ్ళాడు.

దానిని పకడ్ బందీగా నడిపాడు.

విజయం వచ్చింది.

ఆ ఏడాదిలోనే వల్లభాయి మరొక ఉద్యమం బోర్సద్
లో నడిపాడు.

ఆ తాలూకాలో బందిపోటు దొంగలబాధ ఎక్కువ.

బాబర్ దేవా అనేవాడు 25 కూనీలు చేసాడు.

ఆలీ అనేవాడు మరొక బందిపోటు దొంగ.

పోలీసులు వాళ్ళని పట్టుకోలేక పోయారు.

పోలీసులు చురుకుగా పని చెయ్యలేదు.

పైగా ప్రజలను తప్పు పట్టసాగారు.

“మీరు దొంగలను పట్టి ఇవ్వాలి.

అది మీ పూచీ.

మీరు వారితో షరీకు అవుతున్నారు.”

అని, ప్రజలమీద అదనపు పన్ను వేసారు.

మనిషికి రెండున్నర రూపాయల పన్ను వేసారు.

14 గ్రామాలు కుతకుత లాడిపోయాయి.

“మేము ఈ పన్ను కట్టము.

ఇది చాలా అన్యాయం.”

అని, ప్రజలు చెప్పారు.

“పన్ను కట్టకపోతే మేము ఊరుకోము.

మీ పశువులను జప్తు చేస్తాము.”

పన్నువులను జప్తు చేస్తాము.

అని, గవర్న మెంటు జప్తులు మొదలుపెట్టింది.

వల్లభాయి ప్రజలను సడిపించాడు.

ఐదువారాలలో బొంబాయి గవర్నరు కళ్ళు తెరిచాడు.

విచారణ జరిపించాడు.

అన్యాయపు పన్ను రద్దుఅయింది.

వల్లభాయికి జయం వచ్చింది.

1924 లో వల్లభాయి అహమ్మదాబాదు మునిసిపల్

చెయిర్మను (అధ్యక్షుడు) అయ్యాడు.

మూడేండ్లు పాలించాడు. గాంధీహాటు కట్టించాడు.

‘పిల్లలు అందరూ చదివితీరాలి’ అని ఏర్పాట్లు చేసాడు.

అహమ్మదాబాదు పట్నం అన్నివిధాలా బాగుపడింది.

ఆ రోజుల్లోనే గుజరాతులో వరదలు వచ్చాయి.

సర్మద మొదలైన నదులూ వాగులూ పొంగి పారాయి.

ఏడురోజులపాటు దేశంతా జలమయం అయింది.

అహమ్మదాబాదులోనే ఆరువేల కొంపలు కూలాయి.

కష్టంలో ఉన్నవారికి పల్లభాయి ఆసరా అయ్యాడు.

నాలుగురోజుల్లో వాలంటీర్లు సాయం అందేలా కృషి చేసారు.

1927 వచ్చింది. బార్దోలీ తాలూకాలో రైతులు పన్నులు రట్టము, అనే, ఉద్యమం నడిపారు.

పల్లభాయి దానిని నడిపాడు. జయంపచ్చింది. అది మంచి పీఠగాఢ.

బార్దోలీ 1921 నుంచి దానికి తయారు అయింది.

ప్రజలకు. అహింస ఇంకా అలవాటుకాలేదు.

చౌరీచౌరాలో హింస చెలరేగింది.

నేను కొండంత పొరపాటు చేసాను.”

అని, గాంధీజీ, 1922 లో ఉద్యమాన్ని ఆపివేసాడు.

ఆ మార్చినెలలో (గవర్నమెంటు) గాంధీజీని అరెస్టు చేసారు.

ఆరేండు శిక్ష వేసారు. రెండేండ్లు జరిగాయి.

1924 లో (గాంధీజీ) జబ్బుపడ్డాడు.

ఆపరేషను జరిగింది. గాంధీజీ బాగా నీరసించాడు.

అందుచేత గవర్నమెంట్ గాంధీజీని విడుదల చేసారు.

తర్వాత కొంతకాలం సాగింది.

1930 వ సంవత్సరం వచ్చింది.

దేశంతిరిగి మరొకసారి స్వరాజ్య పోరాటంకోసం
తయారు కాసాగింది.

“ఉప్పులేనిదే ఎవ్వరికీ సాగదు.

బీదలకు కూడా గంజిలో ఉప్పు ఉండాలి.

ఉప్పుమీద పన్ను వెయ్యడం అన్యాయం.

మా దేశానికి ఉప్పు దిగుమతి చెయ్యకూడదు.

మా దేశానికి మూడు వైపుల సముద్రం ఉంది.

బీద సాదలకు ఉప్పు చేసుకొనే హక్కు ఉండాలి.”

అని, గాంధీజీ అన్నారు.

అందుకోసం పోరాటం మొదలుపెట్టారు.

గాంధీజీ 12 మార్చినాడు దండయాత్ర సాగించారు.

వల్లభాయి బోర్సద్ తాలూకాలో ‘రాస్’ లో ఉప్పు
చేసాడు.

ఉప్పు చట్టాన్ని నేను ఒప్పుకోను అన్నాడు.

వల్లభాయిని అరెస్టు చేసారు.

మూడునెలల జైలుశిక్ష 500 రూపాయల జరిమానా

వేసారు.

సబర్మతీ జైలుకి పంపారు.

అక్కడ వల్లభాయి తులసీరామాయణం, భగవద్గీత
చదువుకొనేవారు.

రాట్నంమీద నూలు పడికేవారు.

జూన్ నెలలో విడుదల చేసారు.

మళ్ళీ జూలై నెలలో అరెస్టు చేసారు.

తిరిగి మూడునెలల శిక్ష పడింది.

మళ్ళీ సబర్మతి జైలులో ఉంచారు. ఒక ఏడాది గడ
చింది.

దేశంలో కాంగ్రెసుమాటకే చెలామణీ, అని రుజువు
అయింది.

దానితో గవర్నమెంటు ఒకమెట్టు దిగింది.

సప్రా, జయకర్లు 'రాజీ జరిగితే మంచిది'

అని, అనుకొన్నారు.

వారు గాంధీజీతో మాట్లాడారు.

వైస్రాయి ఇర్వినుతో మాట్లాడారు.

మార్చి 31 నాటికి రాజీకుదిరింది.

గాంధీజీకి జయం కలిగింది.

"లండన్ లో సభ జరుగుతుంది.

అందులో అన్ని పార్టీలవారు చర్చలు చేస్తారు.

అక్కడ మీరు మీవాదం చెప్పండి.

ప్రజలకు ఎంత అధికారం ఇవ్వడం.

ఇంక ముందు ఏరీతిగా ఈ దేశం పాలించాలి.

అనే విషయాలు ఇంగ్లీషు గవర్నమెంటు అప్పుడు
నిశ్చయం చేస్తుంది.

అని, ఇర్విను ప్రభువు అన్నాడు.

గాంధీజీ ఒప్పుకొన్నారు.

1931 మార్చి 25 న కరాచీలో కాంగ్రెసు సభ జరి
గింది.

వల్లభాయి పటేలు అధ్యక్షుడు.

గాంధీజీ కాంగ్రెసుకి నాయకుడు. ఆయన ఒక్కడే

లండను వెళ్ళాలి. అని తీర్మానం చేసారు.

గాంధీజీ ఏప్రిల్ లో లండనులోని సభకు వెళ్ళారు.

దాని ఫలితం గుండుసున్న అయింది.

ఆయన తిరిగి మనదేశం వచ్చారు.

గవర్నమెంటు రాజీషరతులు పాటించలేదు.

అందుచేత గాంధీజీ స్వరాజ్య పోరాటం తిరిగి మొదలు
పెట్టారు.

కాంగ్రెసువారు అందరూ జైళ్ళకు వెళ్ళారు.

వల్లభాయి గాంధీజీతో యెరవాడ జైల్లో ఉన్నాడు.

గాంధీజీని కంటికిరెప్పలా చూచుకొన్నాడు.

గాంధీజీ ప్రేమను చూరకొన్నాడు. ముందు అంటరాని

తనం మాసిపోవాలి అప్పుడే మనకు స్వరాజ్యం

వస్తుంది. అని గాంధీజీ కృషి మొదలుపెట్టారు.
1935 లో గవర్నమెంటు పరిపాలనలో మార్పులు
చేసింది.

అవి 1937 లో అమలులోకి వచ్చాయి.
ప్రజలలో నూరింట పదిమందికి వోటుహక్కు వచ్చింది.
కాంగ్రెసు ఎన్నికలలో పాల్గొని జయం పొందింది.
రాష్ట్రాలలో కాంగ్రెసు మంత్రులు పాలించసాగారు.
“మనకి పూర్తి స్వరాజ్యం ఇంకారాలేదు.
ఇప్పుడు వచ్చింది రూపాయిలో పదిహేనుపైసల
రాజ్యం.

మనుష్యులకు అధికారంవస్తే మనసులు మారుతాయి.
మనం ఎంతో జాగ్రత్తగా ఉండాలి.
మన మంత్రులు ఇంగ్లీషువారి వలలో పడిపోకూడదు.”
అని, కాంగ్రెసు ఒక పెద్దలకమిటీని (పార్లమెంటురీ
బోర్డు) వేసింది.

వారు కాంగ్రెసు మంత్రులకు సలహా ఇచ్చేవారు.
వారు తప్పదారి తొక్కకుండా చూసేవారు.
వల్లభాయి అందులో మెంబరు; ఆ కమిటీకి అధ్యక్షుడు.
బొంబాయిలో తిరుగుబాటు చేసిన నారిమన్ ను అణచి
వేసాడు.

నాగపూర్ లో ఖారే ముఖ్యమంత్రి.
ఆయన గవర్నరుతో చేతులు కలిపాడు.

తోటి మంత్రులను బర్తరపు (డిస్మిస్) చేయించాడు.
అది గొప్ప తప్పు.

వల్లభాయి ఖారే పదవినుంచి దిగేలా చేసాడు.

1938 లో కాంగ్రెసు సభ 'హరిపురా' లో జరిగింది.

హరిపురా గుజరాతులో తపతీనది ఒడ్డున ఉంది.

ఆ సభకు సుభాష్ బాబు అధ్యక్షుడు.

ఆ సభకోసం వితల్ నగర్ కట్టారు.

రెండు లక్షలమంది సభకి వచ్చారు.

రెండువేల మంది వాలంటీర్లు రాత్రి పగలూ సేవ
చేసారు.

అంత పెద్దఎత్తున కాంగ్రెసు సభ జరగడం అదే
మొదలు.

ఆ తర్వాత ఏడు కాంగ్రెసుసభ త్రిపురిలో జరిగింది.

అధ్యక్షపదవికి పోటీ జరిగింది.

సుభాష్ బాబు ఎన్నిక అయ్యాడు.

కాని అది గాంధీజీ మెచ్చలేదు. సభవారు సుభాష్

చేతులు కట్టివేసే తీర్మానం చేసేవారు.

అందుచేత సుభాష్ పదవిలో ఉండటం వీలుకాలేదు.

రాజీనామా చేసాడు.

వల్లభాయి పెదవి విప్పకుండా పని జరిపాడు.

1939 లో రెండవ ప్రపంచయుద్ధం వచ్చింది.

“ఈ యుద్ధం తర్వాత మీకు స్వరాజ్యం ఇస్తాము.

ఇప్పుడు మాకు సాయం చెయ్యండి.

అని, మీరు అంటేనే మేము ఆసరా అవుతాము.

లేకపోతే మాకు ఈ యుద్ధంతో పనిలేదు.”

అని, గవర్నమెంటుతో కాంగ్రెసు చెప్పింది.

గవర్నమెంటువారు అట్లా మాట ఇవ్వలేదు.

మాయమాటలు చెప్పసాగారు.

అందుచేత కాంగ్రెసు మంత్రులు రాజీనామాలు
ఇచ్చారు.

1940 లో ఒక్కొక్కరుగా సత్యాగ్రహం చేసారు.

సర్దార్ పటేల్ నవంబరులో అరెస్టు అయ్యాడు.

ఆయనను శిక్ష వెయ్యకుండా జైలులో ఉంచారు.

ఆయన ఆరోగ్యం చెడింది.

తొమ్మిదినెలల తర్వాత విడుదల చేసారు.

యుద్ధంలో ఇంగ్లీషువారు ముంసుకు వెళ్ళలేక
పోయారు.

“ఎట్లాగైనా కాంగ్రెసుతో రాజీపడాలి.

నీవు వెళ్ళి మాట్లాడు.”

అని, వారు, క్రిస్తుఅనే మంత్రిని పంపారు.

క్రిస్తు నెహ్రూజీకి మిత్రుడు.

మనదేశం అంటే ప్రేమకలవాడు.

కాని, అతనికి అతనిదేశం అంటే ఎక్కువప్రేమ.

పైగా దానిపని చావుబతుకులలో ఉంది.

“రోజూ మా పట్నాలమీద బాంబులవర్షం కురుస్తోంది.
 మా ఓడలను శత్రువులు ముంచివేస్తున్నారు.
 సేనలు నాశనం అవుతూ ఉన్నాయి.
 మాకు సాయం చెయ్యండి.
 యుద్ధం పూర్తికాగానే మీకు స్వరాజ్యం ఇస్తాము.
 అని, క్రిపు మనవారితో చెప్పాడు.
 “వెంటనే మా దేశంవారినే మంత్రులుగా వెయ్యండి.
 అన్నిపనులూ వారేచూస్తారు.
 ప్రజలకు మీ మాటల్లో నమ్మకం కలుగుతుంది.”
 అని, కాంగ్రెసు పెద్దలు అన్నారు.
 “మీకు సేనమీద పెత్తనం ఇవ్వము.
 అది మా తెల్లదొరల చేతుల్లోనే ఉండాలి.
 యుద్ధంలో జయంవచ్చిన తర్వాత చూద్దాము.”
 అని, ఇగ్గీషువారు అన్నారు.
 గాంధీజీ బోసినోటితో పకపకా నవ్వాడు.
 “నీ కంట్లో నా వేలు పెట్టనియ్యి.
 నా నోట్లో నీ వేలు పెట్టు.
 అన్నట్లు ఉన్నాయి మీ మాటలు.
 ఈనాడు మీ రాజ్యం దివాలాతీస్తున్న బాంకులాఉంది.
 దానిమీద ఎప్పుడో మారే హుండిఇస్తే ఎలాగ?
 ఇంతకుముందు మొదటి ప్రపంచయుద్ధం జరిగింది.
 అప్పుడు మీ మాటలు విన్నాము.

తర్వాత మీరుచేసిన పనులు చూసాము.

అందుచేత మా ప్రజలు మరొకసారి తియ్యనిమాటలకు
మోసపోలేరు.

అని, గాంధీజీ అన్నారు.

క్రిస్తు తానుతెచ్చిన కాగితాలమూట పట్టుకొనివెళ్లాడు.

1942 ఏప్రిల్ నెలలో కాకినాడలో బాంబులు కురి
సాయి.

విశాఖపట్నం రేవులో బాంబులుపడ్డాయి.

జపానువారు మనదేశంవైపు చొచ్చుకొని వస్తున్నారు.

ఇంగ్లీషువారు నిండా ములిగారు.

మనల్ని ముంచుతూ ఉన్నారు.

ఊరికే ఉండటము తగదు.

అని, కాంగ్రెసుపెద్దలు, బొంబాయిలో సభచేసారు.

1942 ఆగష్టు 8 న వారు చర్చలుచేసారు.

చర్చలు రాత్రి 12 గంటలదాకా నడిచాయి.

“పొండి! మా దేశం వదలిపొండి!”

అని, గాంధీజీ గొంతెత్తి ఇంగ్లీషువారి పరిపాలనను
గురించి అన్నాడు.

దాన్నే నెహ్రూ తీర్మానంగా ఎత్తుకొన్నాడు.

వెంటనే సర్దార్ పటేలు ఆ మాటలనే నొక్కి చెప్పాడు.

ఆ రాత్రే ఇంగ్లీషువారు నాయకులను జైళ్ళలోకి
తోసారు

కాని, గాంధీజీమాటలు వారికి శాపం అయ్యాయి.

వారికి యుద్ధంలో జయంవచ్చింది.

కాని, ఇక్కడ ఇంక మనపరిపాలన సాగదు.

అని, 1947 ఆగష్టు 15 న స్వరాజ్యం ఇచ్చారు.

వల్లభాయీపటేలు మంత్రి అయ్యాడు.

నెహ్రూజీ ప్రధానమంత్రి అయ్యారు.

సర్దారుపటేలు ఆయనకి కుడిబుజం.

“దేశంలో శాంతి కాపాడాలి.

దేశంఅంతా ఒకటి కావాలి.

ప్రజలందరికీ సమాన హక్కులు ఉండాలి.

అని, ఆయన కృషిచేసాడు.

రాజులు అందరూ తమ రాజ్యాలను ప్రజలపరంచేసారు.

కాని, నైజాము మాటలకు లొంగలేదు.

రజాకరునాయకులు ఆయనను తప్పుదారిని నడిపారు.

వల్లభాయీ ఓర్చినాడు.

చివరకు 1948 సెప్టెంబరులో నైజాము మీదికి

పోలీసు సేనని పంపాడు.

నాలుగురోజులు గడిచాయి.

రజాకార్లు చెల్లాచెదురయ్యారు.

నైజాము తన పొరపాటు తెలిసికొన్నాడు.

పరిపాలించే అధికారము ప్రజలకు ఇచ్చాడు.

అంతటితో దేశంఅంతా ఒకటి అయింది.

వల్లభాయిపతేలు మాటలపోగుకాడు.
పనిచేసి చూపించేరకము.
ఆయన భరతమాత ప్రియపుత్రుడు.
తరతరాలవారికి దారిచూపే వెలుగు.
అనేక యుద్ధాలలో ఆరితేరిన ముసలివీరుడు.
1950 లో స్వర్గానికి విజయంచేసాడు.
మనకు ఆయన కథలు మిగిలాయి.

సమాప్తం

.